

nærmest har for Die, maatte han sige om dem, at det var ham aldeles klart, at de gik ud fra, at vi befandt os i en ideal Tilstand, men da vi vare som bekendt overmaade langt derfra, idet tværtimod haade Menighederne og de, der søgte Embederne, vare befængte eller behæftede med en stor Deel mennesselige Skrøbeligheder, og man derfor efter hans Overbeviisning ved at gaae ind paa en saadan Lov vilde komme til Consequenter, der stadigt vilde vise sig i meget grove Misbrug. Men han vilde ikke engang paavise de Feil, der vare i Forslaget, og søge at faae dem ændrede, fordi det kunde see ud, som om han overhovedet vilde gaae ind paa en saadan Lov; thi, sagde han, paa en saadan Lov vil jeg under ingen Omstændigheder gaae ind. Det synes at være temmelig klare og meget bestemte Ord. Jeg fremhæver kun dette overfor de ærede Herrer, der maatte være af den Formening, at netop et saadant Ministerium, som man har havt engang i Fortiden — og vel tør haabe at faae engang i Fremtiden — vilde være istand til at gennemføre Ens Nuster. Jeg vil blot fremhæve overfor disse Herrer, at man undertiden kan tage feil i saa Henseende. Saaledes staaer det altsaa til, naar man seer tilbage paa denne hele Sag, paa Sagens historiske Gang, som det ærede Medlem henviste til. Historien kan jo completeres ved at henvise til disse Forhandlinger om Valgmenighedsløven; men de ligge jo saa nær for, at jeg troer, at der ikke vil være Mange, der mene, at det skulde være nogen saadan let Sag at besejre de Hindringer, der ville frembyde sig mod at gennemføre den paa en saadan Maade, som her er Spørgsmaal om.

Naar jeg altsaa nu tør udtale, at det er første Gang, at virkelig en Minister gjør dette Skridt, at fremlægge et Lovforslag, der gaaer ud paa at give en virkelig Deeltagelse for Menighederne i Valget af deres Præster, saa troer jeg dog at kunne sige uden Ubestedenhed, at et saadant Skridt fra min Side ikke staaer i Uoverensstemmelse med den Aand, hvori jeg i det Hele har stræbt at virke i den Tid, jeg har havt den Ære at beklæde dette Ministerium i en nu noget tilbagemliggende Arrække, og som netop gik ud paa, hvor jeg troede, at der kunde

virkes til en virkelig større og sand Frihed, at gjøre Skridt dertil uden at fremmes ved, at der kunde indtræde uheldige og mislige Følger, idet jeg var overbevist om, at saadanne til en vis Grad aldrig kunne undgaaes. Men naar jeg har fulgt denne Vej tidligere og gjør det nu ved hele denne Sag, måa jeg gjøre opmærksom paa en Omstændighed, som for mig har været af den største Betydning, ja været afgjørende ved dette Skridt. Da jeg i 1855 fremkom med et Forslag om Sognehaandets Løsning, fik det vistnok med den personlige Overbeviisning, at jeg handlede rigtig i denne Henseende, ogsaa i kirkelig Henseende, men jeg vil strax tilføie, at jeg under ingen Omstændigheder vilde have fremlagt dette Lovforslag, naar ikke selve Spørgsmaalet havde været Gjenstand for alvorlige og dybtgaaende Undersøgelser og Overveielser i den Kirkecommissiøn, som da havde været nedsat, og som netop Aaret forveien havde sluttet sine Forhandlinger. Og jeg vil ligesaa bestemt sige, at, naar jeg taar forelægge dette Lovforslag, vilde jeg ikke have gjort det, naar det ikke havde været Gjenstand for endnu udførligere Forhandlinger og Undersøgelser i den Kirkecommissiøn, som i Foraaret sluttede sine Arbejder, og hvis man ikke derfra alle Sider var kommen denne Tanke imøde med Velvilje, om end paa forskjellig Maade, og dersom der ikke om et Forslag som det, der her foreligger, havde samlet sig en stor Majoritet, som var enig. Jeg skal ikke gaae ind paa alle de Grunde, som i den Henseende ville være afgjørende for mig. Jeg vil blot bekfende desangaaende, at ved et Spørgsmaal af den Natur vil det for en Minister, saaledes som Stillingen er med Hensyn til de kirkelige Forhold hos os, være en aldeles væsentlig Betingelse for at kunne vente, at en Foranstaltning overhovedet kan komme til at træde i Kraft og anvendes paa en velgjørende Maade, at den har været Gjenstand for en saadan Forhandling, hvor de forskjellige Sider, der ellers ikke kunne komme tilorde, have faaet Leilighed til at udtale sig.

Derfor er Forholdet saaledes, at dersom man gaaer ind paa dette Forslag, som er forelagt, er Sagen given. Dersom man gaaer ind paa